

TRIBUNA

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ

APARE SĂPTĂMĂNAL SUPT ÎNGRIJIREA UNUI COMITET

CUPRINSUL :

- Gh. Pădure Un manunchiu din ideile „Filoromânești” ale contelui Tisza.
- Gh. Popp Reabilitarea „Universului”?
- Cronicar Din viața Ardealului.
- G. Sima Contribuții la istoria anului 1915 în România.
- V. C. Osvadă O vorbă prietenească.
- I. Moța In chestia foii „Libertatea”.
Cântece populare din războiu.

CRONICI :

„Avântul”.—In amintirea eroului Ioan Goșa. — O întrebare. — „Jos Nemții!”—Să vorbim românește.—«Inainte».—„Avântul cultural”.—Doi refugiați fericiți.—Un monument lui Vasile Alexandri.—Programul pelerinajului dela Mircești.—† Florica Manta.

REDACȚIA :
„LIBRĂRIA STĂNCULESCU”
Bulevardul Elisabeta No. 5
HUCUREȘTI

ADMINISTRAȚIA :
SOC. AN. „RAMURI”
Strada Liceului No. 5
CRAIOVA

PREȚUL 20 BANI

12240

A apărut:

Anul al X-lea, No. 30

BUCUREȘTI

23 August 1915

DRUM DREPT

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÂNALĂ

DIRECTOR: N. IORGA

REDACTORI: C. Ș. FĂGETEL și D. TOMESCU

SUMARUL:

N. Iorga. — Profesori de universitate și erudiți.

Const. Asimini. — La Mare (poesie).

A. A. Naum. — Libertatea (poesie).

H. Stahl. — Breaza (Impresii).

Rugăciune (poesie).

Virgil Tempeanu. — Seara (poesie după Taras
Schewtschenko).

Ion Popovici. — Baladă.

CRONICA.

REDACȚIA și

ADMINISTRAȚIA:

CRAIOVA

— Strada Liceului No. 5 —

ABONAMENT ANUAL:

În țară Lei 10

În străinătate „ 12

Numărul 20 bani

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SĂPTĂMĂNALĂ

UN MĂNUNCHIU DIN IDEILE „FILOROMĂNEȘTI” ALE CONTELUI TISZA.

S'au arătat, în această revistă, cu claritate și cu rigoare, ideile fundamentale ale contelui Ștefan Tisza asupra problemei româno-maghiare. Cum însă niciodată nu se poate demonstra îndeajuns cât de departe este de mintea fiecărui ungur gândul unei „împăcări” sincere și echitabile cu românii, vom da astăzi cuvântul chiar contelui Tisza. Se știe că d-sa a găsit că în vremurile de astăzi cel mai bun serviciu ce s'ar putea aduce armoniei între români și unguri e ca să puie să i se traducă cuvântările în românește. Traducătorul care se ascunde sub anonimatul unui „român iubitor de adevăr” este însuș faimosul reneș Dr. Iosif Șeghescu, a cărui ignoranță a primit titlul de profesor universitar de limba și literatura română la Budapesta, ca răsplată pentru murdăriile sale sufletești împotriva neamului românesc.

„Statul național maghiar”, care nu se poate ridica decât pe ruina principiului de egalitate națională și peste cadavrul naționalităților nemaghiare, această utopică fantomă a fost piedica unei „împăcări” între români și unguri. O soluțiune a problemelor naționale nu se poate concepe fără renunțarea ungarilor la acest scop manifest al politicii lor.

Să vedem ce spune contele Tisza despre acest ideal al politicii ungurești, care se găsește în opoziție fățișă cu tendințele naționale românești.

Iu cuvântarea rostită în adunarea consiliului județean din Oradea mare, în ziua de 21 Septembrie 1893, contele Tisza, pe atunci simplu deputat liberal, spune următoarele:

„Permiteți-mi onor. adunare generală, ca, înainte de toate, să relev acele puncte de vedere principale pe cari le consider ca directive în așa zisa chestiune a naționalităților. Intre acestea, primul loc îl ocupă acel adevăr fundamental pe care, cu bună credință, trebuie să-l accepte ori și cine care vrea să fie fiu devotat al patriei, adevărul că *statul maghiar e stat național*. Acest stat l'a format națiunea maghiară; națiunea maghiară și-a imprimat într'însul caracterul etnic și pentru nimic în lume n'ar lăsa din acest punct de vedere nici cât un fir de păr”.

În ziua de 11 Iulie 1910, contele Tisza, tot în calitate de deputat, dar ca fost prim-ministru, spune următoarele:

„Concetăjenii noștri nemaghiari trebuie, în primul rând, să țină seama de faptul că ei aparțin unui stat național, unui stat care nu-i un conglomerat de popoare de diferite rase, ci un stat dobândit și făurit de o singură națiune și care i-a întipărit pecetea neștearsă a individualității sale... Le dau (românilor) cu cea mai mare bucurie totul ce se poate împacă cu caracterul național și mintea națională a statului maghiar. Dar peste această graniță nu trec cu o literă. Această e stânca de care își va sparge capul fiecare care va încerca s'o sfarme.“

Din cuvântarea dela 23 Martie 1911 rostită în Camera ungară :

„...eu respect drepturile românilor din patrie relative la limba, la naționalitatea și cultura lor. Eu nu le iau în nume de rău dacă țin la aceea și sânt gata să sprijin cu dragoste frățească toate interesele juste ale concetățenilor noștri nemaghiari *cari se pun fără rezervă în serviciul statului național maghiar*“.

Iar în cuvântarea sa dela 20 Febr. 1914, rostită la încheierea tratativelor cu partidul național român, contele Tisza spune dela început Camerei ungurești că :

...e de prisos a mai dovedi că chestiunea de naționalitate nu o privesc nici eu din alt punct de vedere decât din acela din care trebuie să o privească orice maghiar...

Mărturisire prețioasă, căci ea ne arată că, contrar aparențelor și reputațiunii pe care voiește să și-le creieze, părerile și atitudinea contelui Tisza nu se deosebesc întru nimic de-ale celorlalți unguri soviniști și intransigenți în dorința de a ne maghiariză.

Cât de mult e străbătut contele Tisza de ideia statului național maghiar se dovedește și prin faptul că el cere până și românilor, firește celor „patrioți“ în sensul unguresc, ca să facă totul ca să câștige pe români pentru aceea idee.

Astăzi problema e. spune contele Tisza, ca românii patrioți să pregătească opinia publică românească în vederea acestor schimbări (în cererile românești) care sunt necesare din punctul de vedere al statului național maghiar.

Aceste citate poate vor fi de ajuns ca să dovedească și orbilor că o „împăcare“ cu ungurii e o imposibilitate absolută și peremptorie. „Statul național maghiar“ care exclude orice concesiuni pentru români, care exclude, prin noțiunea lui, însăși existența neamului românesc, nu admite nicio „împăcare“, nicio soluțiune intermediară.

Și de aceea, în viitor, Transilvania nu va putea să facă parte integrantă decât : sau din Statul național maghiar, — sau din Statul național român.

REABILITAREA „UNIVERSULUI“?

Afacerea trădării, atât de rușinoasă și murdară, a ziarului „Universul“ a luat o nouă întorsătură. Rugat de directorul ziarului, compromis nu numai în reputațiunea, dar și în tirajul său, d. general Crăiniceanu a hotărît să primească el însuș direcțiunea „Universului“. Cu această soluțiune neașteptată se pare că opinia publică a fost satisfăcută și că lucrul s'a aranjat.

Veniți dintr'un mediu cu concepțiuni mai severe, dacă vreți: intolerante, noi, Ardelenii, nu vom putea să primim cu sufletul liniștit această nouă soluțiune a lucrurilor. Să ne înțelegem dela început: nimeni dintre noi nu va ridica un gând de bănuială împotriva sincerității și intențiunilor curate ale d-lui general Crăiniceanu. De când sântem în țară am urmărit cu simpatie și cu caldă admirațiune atitudinea D-sale răspicată, scrisul său sobru, gândirea sănătoasă și independentă. Articolele sale erau ca o oază, rară și înveselitoare, în deșertul de idei al coloanelor „Universului“.

Dar aceasta nu ajunge pentru a ne mulțămî cu noua întorsătură a lucrurilor. Mai întâiu, d. general Crăiniceanu este un publicist de valoare, dar nu este aceea ce se cere unui director de ziar: ziarist de profesiune. Munca unui profesionist în presă este însă atât de grea, complicată și obositoare, iar atribuțiunile unui director de ziar atât de vaste și absorbante, încât este aproape imposibil ca un om, fie chiar înzestrat cu o mare putere de muncă, să poată să reziste până în capăt acestui enorm consum de energie, de nervi și de timp, fără a avea colaboratori *de absolută încredere* cu cari să împărțească sarcina asta doborîtoare. Judecați singuri. Un director de ziar trebuie să citească zilnic tot manuscrisul, atât cât începe în șapte pagini de tipar; adesea discutându-l și schimbându-l, trebuie să privegheze la formarea celor trei ediții, de provincie, pentru Moldova, Muntenia și Oltenia, trebuie să citească până noaptea târziu ultima telegramă sosită, să controleze vasta corespondență, spre a nu se mistui eventual importante scrisori venite cu poșta, trebuie din când în când să scrie însuș câte un articol și pe de-asupra să urmărească toată presa românească și străină, citind zi cu zi câte 20—30 ziare românești, franceze, germane, italiene, engleze, etc., plus revistele și broșurile mai importante și chiar câte o carte. De-obiceiul directorii de ziare împăr-

țesc această muncă cu secretarii și cu alți oameni de încredere din personalul redacției.

D. general Crăiniceanu *nu* găsește în redacția *Universului* astfel de oameni. Afară de unul singur, demisionat, *toți* redactorii ziarului au fost, până ieri, în serviciul cauzei germano-maghiare. Au scris cum li s'a poruncit: fără convingere, fără suflet, pentru bani. Cum crede d. general Crăiniceanu că se va putea servi de acești oameni pentru politica sa? Căci, dacă l-am înțeles bine, D-sa nu se va mulțumi cu controlul *negativ* de a priveghia cum să *nu* se scrie. Nu „imparțialitate“ și lipsa de opinii, ci o atitudine, o convingere clară, pozitivă se așteaptă dela ziarul D-sale, o opinie care să străbată în mod organic tot corpul ziarului, ca circulația sângelui într'un organism sănătos. Nu numai articolele D-sale, ci ale redacției întregi, toate coloanele, până la ultima informațiune de patru rânduri; cizelată cu îngrijire și chibzuință matură, trebuie să respire aceeași atmosferă, aceeași credință. Aceasta vra să zică un ziar de propagandă națională în timpurile de cumplită vijelie în afară și de perversă otrăvire și corupere înăuntru.

Aceasta nu poate fi însă opera unui singur om, ci a unei redacții alcătuită din elemente alese, profund convinse, vibrând de tăria și curătenia unci pasiuni politice nobile, de focul unui ideal.

Crede d. general Crăiniceanu că va putea să facă astea toate cu aceiași oameni cari au servit *Universul* de ieri? Se poate. Dar noi cititorii vom cugeta altfel. Lectura ficăruui articol care nu va fi semnat de d. general însuș ne va inspira dispreț și greață. Cu cât ni se va vorbi mai frumos și mai pătrunzător de idealul național, de nevoia războiului și de dezrobirea Ardealului care plânge și ne chiamă, cu atât mai mare va fi desgustul nostru. După fiecare articol vom zări în imaginația noastră răsărind un saltimbanc, un orator de bălcu care țipă și se bate în piept cu patos fals și care, întorcându-și mutra, își stăpânește cu greu risul pentru „prostia“ celor ce l-ascultă și-l cred. Acelaș om, care azi vorbește de Ardeal, ieri vorbise de Basarabia, și cel ce scrie azi contra nemților, ieri ceruse să li se permită transitul de muniții,—și un astfel de scris, fără suflet, fără convingere nu poate reabilita *Universul*.

DIN VIAȚA ARDEALULUI.

Cum se scriu ziarele românești. Presa din Regat a reprodus, o parte cu multă uimire, cealaltă parte — presa vândută — cu vădită satisfacție câteva articole publicate de ziarele românești de peste munți asupra războiului și aspru activității și atitudinii „refugiaților“.

Unele dintre aceste articole erau ținute în ton asupra și proclamau solidaritatea Românilor de peste munți, nu numai cu luptele austro-germanilor împotriva Rușilor, dar chiar și cu politica și ideile politice ale poporului maghiar.

S'a mai spus și în „Tribuna“ care este explicația acestui fenomen ciudat: articolele acestea erau impuse redacțiilor române din partea autorităților ungurești.

Azi putem să complectăm informațiile noastre cu câteva amănunte precise. Cele mai violente și mai nedrepte dintre articolele publicate de presa românească de peste munți n'au fost scrise în redacțiile foilor românești, ci în biroul de presă al ministerului de interne, de unde li s'a trimis cu ordinul sever să le publice *întocmai, ca fiind scrise în redacții și exprimând convingerile și credințele ziarelor românești.*

Iată la ce se reduce „disolidarizarea“ Românilor de peste munți cu gruparea dela „Epoca“.

O scrisoare de pe frontul italian. Păstrăm una dintre cele mai frumoase dovezi ale spiritului invențios care le face soldaților români cu puțință să comunice celor de-acasă tot ce se petrece cu ei, fără ca cei nechiemați să-i înțeleagă.

Un soldat român care luptă pe frontul italian de mai multe luni scrie:

Ploaia plouă, coasa merge, snopii nu-i ridicăm, iar deasupra noastră croncănesc păsări răpitoare“.

Plouă gloanțele de mitraliere, șrapnelele seceră, morții și răniții nu-i mai ridicăm, iar aeroplanele zboară deasupra capetelor noastre.

Atâta veste mai pot trimite acasă. Viu nu se mai întoarce nimeni de-acolo...

Cum sunt tratate regimentele românești.

Ziarul „Românul” dela Arađ publică în numărul său dela 7 August un nou document în ce privește opera sistematică de distrugere a elementului românesc pe care au pus-o în practică Ungurii.

Regimentul 33, regiment românesc dela Arađ, care a luat parte la recucerirea Lembergului, primește în ziua de 18 Iulie o nouă misiune: de-a trece el cel dintâi peste Bug. Și „Românul” scrie:

„Ajuns regimentul pe noul teren de luptă, ofițerii deslușesc cu ochiurile conturile unui orașel; iar spre nord curge Bugul. Dincolo, peste apă, sunt tranșeele dușmanilor. Dincoace de apă un regiment din Ungaria și trupe de vânători formează linia de apărare. Când sosi regimentul românesc, *aceste trupe streine trec îndărăpt în rezervă, iar regimentul românesc 33 ocupă tranșeele din linia dinții*, aproape apă... Soldații români trec în focul dușmanului, unul după altul pe podul improvizat peste Bug. Pe care l-a nimerit glonțul în vremea trecerii peste apă, acela își pierde echilibrul și cade în apă cu rana sângerândă. Nu-i vreme și mijloc de-a-l scăpa. Și răriți, ai noștri ajung peste Bug..“!

Răriți, atât de răriți, încât despre acest regiment, care vreme de aproape trei luni a fost mereu în linia întâi de foc—nu se mai vorbește. Și nu se mai vorbește, *fiindcă nu mai există.*

Cronicar.

CONTRIBUȚII LA ISTORIA ANULUI 1915 IN ROMÂNIA.

Istoricul obiectiv de mai târziu nu va studia România de astăzi numai după faptele ei strict politice, ci după toate faptele ei. Pe el nu-l vor interesa numai actele diplomatice cuprinse în Cartea verde ce va apărea la sfârșitul războiului, ei-l va interesa fiecare manifestație a spiritului public, oricât de neînsemnată ni s'ar părea nouă astăzi. Astfel el va considera ca un moment dintre cele mai caracteristice faptul că, într'un timp ca acesta, când la popoarele serioase a apărut și s'a citit o foarte bogată literatură asupra războiului, la noi n'au apărut, cu puține excepții, de cât lucruri mediocre, alături de cari s'au lăfăit, ca în vremuri de decadența morală, fel de fel de insanități și de trivialități. Iată d. e. broșura intitulată: *Voluntarul. Poezii vietești și populare și Cupletul lui Stoian*, culese și aranjate de G. T. N. Libri. București Tip, Profesională D. C. Ionescu 19. 15. 63 pg. 30 bani. În prefața colecției găsim, tocmai la sfârșit, următoarele rânduri: „Dacă pe lângă (cântecele) cele românești, am adăogat și Marsilieza, este motivul binecuvântat ce ni se poate adapta astăzi, sentimentul întreg al Franței, sora noastră, cu elanul nostru de dezrobirea fraților subjugăți străinilor.

Trăiască Franța, Trăiască România mare!“.

Consecvent urărei ca, întâi să trăiască Franța, avem ea cea dintâi poezie din colecție: „*Voluntarul francez*, episod din războiul franco-german 1914“ cântat „pe aria *Sous les Ponts de Paris*“, pe care o flueră de câteva luni încoace toată lumea pe stradă, uitând că mai există și melodii românești. Urmează apoi „*La arme*“, de St. O. Iosif, apoi „*Marsilieza*“, adaptată pe românește de Silviu Traian și alte câteva cântece naționale, bune. Dela pg. 34—63 vin apoi în această colecție de poezii eroice patriotice, fel de fel de cântece populare și absurdități nepoporale, ca *Cupletul lui Stoian*, mâna dreaptă a d-lui Marghiloman — în aceiași

cărficieă cu „*Deșteaptă-te Române*“, apoi „*Bagă doamne luna în nor*“.

„*Vocalele cu A, a, a, acum e iarnă grea etc.*”

„*Scara*“, cu *Do, re, mi, fa, sol, la, si, do*

Scara muzicală,

Toți o urcă și-o coboară,

Cu frică și fală,...

Pe semne că, în concepția unor oameni, cari vor să facă chiar și educația altora în țara asta, sentimentele naționale și în aceste timpuri sunt niște hapuri prea amare în cât să poată fi înghițite goale, fără a se lua amestecate cu trivialități...

* * *

Caracteristice, dureros de caracteristice pentru spiritul public dominant astăzi, sunt și „volumele“ de câte 16 pg. cu „*Cuplete vesele*“ ale „artistului popular“ *George I. Rădulescu* (Tip. Luceafărul, 19. 15, 30 bani). În „volumul XIII“ de exemplu, sunt, alături de câteva poezii cu subiecte războinice, lucruri absolut scandaloase cari, în altă țară, ar fi urmărite de poliția de moravuri. Pe lângă noia de trivialitate revoltătoare, mai ales în aceste vremuri când sute de mii de frați de-ai noștri mor pe câmpuri de luptă unde i-a aruncat blestemata fatalitate.

Aceste cuplete mai introduce în viața publică a maseselor fără educație și o mulțime de subiecte străine și de melodii străine. Astfel și aici o poezie: „*Voluntarul*“ pe aria „*Sur le pont de Paris*“, și o altă poezie eroică pe aria „*Amoureuse*“ și, în sfârșit, o poezie „*Viața și țigara*“, pe aria *Comme une cigare*.

Nu-i destul de decăzută viața în capitală, ea trebuie să fie coborâtă și mai mult printr'o astfel de „artă“, — și nu-i destul de înstrăinață viața românească, ci zilnic trebuie să se aducă noi elemente istorice în ea...

* * *

Istorieul de mai târziu al vremurilor noastre, în care se vorbește de „desrobirea fraților din Ardeal“, de „unitatea națională“ etc. vor găsi că, alături de aceste multe vorbe, au fost și multe lucruri putrede în Danemarca de la gurile Dunării...

G. Sima.

O VORBĂ PRIETENEASCĂ.

Imprejurările excepționale, dar mai ales frământările sufletești de ordin superior, în vreme ce fixează activitatea titanică a marilor individualități, aruncă la suprafață, prin capriciul întâmplărilor, și firi nepufincioase, porniri bolnave, alergări după interese meschine și patimi mici și urite.

Când ne oprim, pentru un moment, în fața acestor adevăruri, nu ne trece prin minte să căutăm pilde în lungul și latul Europei, cuprinsă în flacărele groasnicului războiu ca să ilustrăm aceste adevăruri. Să rămânem la noi *acasă*, să stăm de vorbă prietenește și, recunoscându-ne reciproc mult-puținul ce-l putem face *azi* pentru grăbirea înlăturării idealului nostru național, să nu oțimem constatarea și înfierarea păcatelor și greșelilor ce le facem azi, când, mai mult ca ori când, se cere tuturilor o dreaptă judecată, o încordată muncă conștientă și, mai presus de toate, o riguroasă clasare a valorilor, pornită din indulgența dragostei de frate. Nu cred că s'ar găsi azi un român ~~de omenie~~ care să nu poată aduce un oarecare folos real cauzei românești.

Această colaborare însă numai așa asigură rezultate reale, dacă munca, de orice fel și de orice valoare ar fi, e pornită din dragostea de neam și e făcut cu o sfințenie, asemenea cauzei pentru care e săvârșită. Făcându-se, cu o limpede judecată, distincția valorilor, fiecare își poate da seama de locul pe care îl poate avea în conglăsuire cu puterile ce le poate desvoltă în marea și hotărâtoarea frământare de azi.

Când scriem acestea, în mintea noastră se conturează imensul tablou ce cuprinde pe cei vreo 50—60 mii de ardeleni veniți în Țară, parte de pe vremuri, parte acum dela izbucnirea războiului. Găsim în acest tablou individualități distinse, suflete curate, firi entuziaste, puteri de muncă reală și vrednici soldați ai cauzei românești. N'am fi drepti însă dacă am spune că *toți* sunt la fel. Găsim și între cei de mult veniți și între cei sosiți de curând firi ușurate, oameni înfrânți sufletește, alergători după arginți, cu mijloace prea puțin cinstitute, egoiști și mici de suflet ce se ascund supt mania indignării, svârlitori de vorbe mari și nesăbuite și mulți codași.

Mulți, mai ales dintre cei nou veniți, uită de rostul și rolul ce-l pot avea și, luând „refugiarea“ drept un titlu de îngăduială, se zăpăcesc și zăpăcesc cu felul lor de traiu, cu felul lor de a vorbi, de-a lucra și de-a fi.

Numai așa se pot explica anume atitudini, anume fapte care ușor pot să tulbure dreapta judecată a opiniei publice, dar mai ales sunt păgubitoare cauzei ce suntem dator să servim.

O mai frățească legătură între vechii și noii veniți Ardeleni, o mai controlată cumpăneală în vorbe și în fapte și o mai simțită dragoste din care să porceadă o acțiune conștie până în cele mici amănunte, — iată ce credem noi că impun zilele mari prin care trecem.

Desigur că, dorind *mai bine*, nu ne trece prin minte să certăm, să acuzăm. Vorbim prietenește, și după fel și după formă, și nădăjduim să fim prietenește înțeleși.

V. C. Osvadă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CÂNTECE POPULARE DIN RĂZBOIU

*Cătu-i Ardealul de mare
Num'o cărărușe are,
Bătuită cu nisip
De merg „răgutele“ rînd
Și măicuțele plângând
Și mândrele suspinînd.*

* * *

*Foaie verde de mohor,
Așa-mi vine uneori
Să mă sui la munți cu flori
Să-mi văd pe frați și surori.
Vai pămînt și iar pămînt,*

Multe-am mai tras decând sunt,
Multe-am tras în astă lume,
Mai mult rele decât bune.
Când am fost și eu la traiu
S'a sculat craiu peste craiu
Și 'mpărat peste 'mpărat
Și pe lofi ne-a adunat
Și 'n Galifița ne-a mânat
Unde viața ne-au prădat.

* * *

Măgheran de viu ciuntat
Unde te duci măi soldat,
Așa încet și supărat?
«La mândruța mea din sat!
— Păș, păș, soldate mai tare
Că nevasta ta chiar moare,
Frate-so-i ține lumină,
Soru-sa-i plânge de milă,
Măsa cu mare năcaz
Taie-i pânză pe obraz.
Tată-so scânduri cioplește,
Sicriu nou de-i pregătește...»
Badea 'n casă a intrat,
De ea s'a apropiat,
Ea din gură-a cuvântat:
„Stinge, frate, lumina,
Taci, soră, nu te cânta,
Maică pânza n'o tăia
Nici tu, tată, scândura,
Că nu mi-a venit moartea,
Numai dor dela badea;”

IN CHESTIA FOII „LIBERTATEA” DIN ORĂȘTIE.

O scrisoare a Părintelui Moța

Onorată Redacție,

Aflând cu mare întârziere, că ziarul „Foaia Poporului Român” din Budapesta, a publicat un articol în care mă acuză pe mine și pe editorii altor publicații din Ardeal, că aș fi sistat de voia mea aparafia foii „Libertatea” și a suplimentelor ei, — am trimis numitului ziar întâmpinarea de mai jos, — pe care, Vă rog foarte mult, să o publicați și D-voastră în prefiutul Dv. ziar, pentru dreapta orientare a celor ce ar fi luat cunoștință de scrisese ziarului dela Pesta și ar fi crezut că e așa cum acela le povestește. Iată rectificarea trimisă :

„Onorată Redacțiune! O rudenie apropiată a mea, venind zilele aceste la București, mi-a adus un exemplar din ziarul D-voastră („Foaia Poporului Român”) dela 3 Iulie n. 1915 în care scriți despre publicații ardeleni refugiați la București, din prilejul începutului de colaborare a lor la „Epoca”. Ii combateși, ba îi condamnați pentru aceasta. Vă stă în deplină voie să o faceți; nici voiui cerca să vă combat. Un singur lucru doresc să rectific din articolul d-voastră. Către sfârșitul lui spuneți cetitorilor :

„Publicațiile „Libertatea”, „Foaia Interesantă”, „Cosinzeana”, „Luceafărul”, au încetat să apară din propria voință a editorilor lor, — iar nici decum n'au fost suspendate de cenzură. Aceasta e lucru stabilit! Ori, prin aceasta, editorii lor, Moța, Bornemisa, Tăslăuanu, pu abuzat de încrederea ce li s'a dat din partea miilor de cetitori...”

Și aud, on. redacție, că a două oră faceți această afirmație categorică, cum că foile mele („Libertatea” cu adausele sale), n'au fost oprite de diregătorii, ci că eu, așa de voia mea, am încetat a le mai scoate.

Acest lucru rog să-l rectificați, căci îmi faceți o mare nedreptate. Păstrează încă la mână, ca document, avizul pe care redacția „Libertății” l'a trimis abonaților săi în 9 Februarie n. E un aviz prevăzută cu sigiliul oficios al căpitanului poliției din Orăștie, care înlocuia aci pe procurorul cenzor, și fără a cărui înainte-aprobare, nu se putea tipări nici un șir în tipografie. Și acel aviz oficios spune din cuvânt în cuvânt următoarele :

„Incepând cu numărul din Joia trecută (4 Febr.) n., *sururile (diregătoriile) administrative au oprit pe timp nehotărât scoaterea foilor noastre, din cauză că,—etc.*

Inștiințarea din partea noastră a unui nou editor și redactor, n'a fost primită, pentru că asta editorul vechiu trebuie s'o facă”.

Nu voiui intra în cercetarea cauzelor, că oare au avut diregătorii mei drept ori nu, a oprim foile,—după ce eu plecasem de acasă cu concediu în ordine dela oficiul meu, pentru cauză de morb, și cu pașaport în regulă dela chiar diregătoriile țării, și abia de vre-o 3 săptămâni! Și după 3 săptămâni am și fost considerat că mi-ași

fi părăsit țara, și, ca atare, în temeiul legii de presă, s'au sistat foile, al căror proprietar „nu locuiește în țară”.

Și atunci cad, așa cred, și presupunerile urâte, cu care d-voastră — necunoscând adevărata stare a lucrurilor, — mă bănușiți în articolu amintit. A fost, dîmpotrivă, această oprire, un lucru mie foarte neplăcut și nedorit. Dar până ce despre oprire am fost eu avizat aici până să fac noui dispoziții, apoi noui lămuriri de acasă și dela mine îndrumări întregitoare, considerând încetineala corespondenței din acel timp între Ungaria și România, până atunci mi-au plecat din cancelarie toate ajutoarele, la miliție! Asemenea tipografii aproape toți! Chiar și d. *Dr. N. Damian*, absolvent de *teologie* și de *drepturi*, care mă substituia în redacție, a fost lipsit de dreptul de scutire ce-l avea ca teolog și a fost chemat sub arme (azi e în Viena sub instrucție). Că de nu ne veneau toate acestea unele peste altele, urmam, fie și cu o întârziere oarecare, scoaterea mai departe a gazetei. Dar acum nu mai era cu cine.

Iar că eu aveam și mai am trebuință de a sta aici și a-mi vedea de sănătatea sdruncinată prin o muncă încordată și iritată de vre-o 20 de ani, adeverește și atestatul medical trimis veneratului Consistor la Sibiu, chiar de curând, Iulie a. c.

Așa, și nu altfel, stau lucrurile cu încetarea «Libertății».

Ce privește acum datoria față de abonași, vă rog, on. redacție, să fiți asigurași, că nici unul nu va suferi nici o pagubă!

Ce abonași am mai primit eu în Ianuarie a. c.? Aproape numai de cei pe 3 luni la numărul de Joia, cari trimeteau astfel câte *1 cor. 25 fil.* (cor. una și 25 fil.) și cari toți ziceau: «Abonez numai atât, căci în primăvară plec și eu la armată!»

Acum: la oprirea foilor abonașii primiseră gazeta vre-o 5 săptămâni. Li-se mai cădea înapoi numai o parte din bănușii primiți. La început nu li s'a trimis înapoi acești bănuși, sperând a scoate foile iarăși; mai târziu, când se putea începe trimiterea înapoi, nu mai aveai cu cine-o face. Și apoi nici nu era lucru așa ușor, a retrimite câte 80—90 fileri unui om, la vre-o 10.000 de oameni. (Cam atâți erau abonași, celelalte 7—8000 de foi se vindeau cu numărul). De aceea am scris abonașilor să fie pe pace, căci ne va ajuta D-zeu să mai scoatem acele foi, și atunci își va primi tot omul partea sa, iar dacă aceasta nu s'ar mai putea, atunci voiu răscumpăra eu pe fiecare, trimițându-i cărți în preț îndoit cât fac banii lui, ori banii înșiși înapoi. Și abonașii m'au înțeles și abia de s'au ridicat 10—20 de inși cu reclamári. Aștept acum numai zilele păcii, care doar n'or mai fi depărtate și le-om face bune toate!

Și până atunci, să vă dea D-zeu și dv. și vouă dragilor mei abonași, de cari cu atâta părere de rău mă simt despărțit și departe, — tot norocul și toată făria sufletească, întru așteptarea zilelor mai bune.

București, 9 August v. 1915.

Cu toată stima:

Ioan Moța, pr. ot. propr. ziarului „Libertatea” din Orăștie.

CRONICA

Politice.

„*Avântul*“ se chiamă un ziar nou, ce apare în București, de două ori pe săptămână, sub conducerea și cu colaborarea mai multor fineri din România, Transilvania și Bucovina. După nume nu-i cunoaștem încă pe noii confrăți, cărora le dorim să aibă noroc cu întreprinderea lor pentru luminarea opiniei publice.

In amintirea eroului Ioan Goșa.—Românul din Arad publică în numărul său dela 15 August trei acte oficiale ale comandamentului de brigadă austriac, cari dovedese eroismul în adevăr neîntrecut al regretatului căpitan Ioan Goșa, mort pe câmpul de luptă înainte de aceasta cu vre-o două luni. În mai multe rânduri trupele austriace în care operă Goșa, au reușit să-și menție și să-și recupe pozițiile, grație exclusiv eroismului lui. Laudele pe care i le aduc autoritățile militare sunt de totul neobișnuite până acum la adresa Românilor. Dar ce folos de ele, pentru cel mort și pentru neamul nostru?

O întrebare.

Primi următoarea scrisoare: *iversity Library Cluj*

Domnule Redactor,

Într'un număr trecut din „*Tribuna*“ arătați că printre gazetele care și-au vândut sufletul e și „*Minerva*“. Nu mă pot împăca însă cu prezența d-lui Ion Gorun acolo pentrucă n'ași putea crede că și d-sa să fie un al doilea Slavici.

Din această pricină vă rog cu multă stăruință să mă lămuriți și pe mine ca să-l știu cum să-l prețuiesc.

Mulțumindu-vă rămân al D-v. devotat

A. Marinescu-Nour.

Nici noi nu putem lămuri pe d. Nour. Da puteă d. Gorun să o facă?

„*Jos Nemții!*“!—Aceasta e titlul unei nouă reviste care apare la București, ca „organ liber nevândut străinilor“, redactat de d. D. Georgescu (Str. Traian 161 bis). Primele două numere nu le-am văzut, deoarece ele au fost confiscate de vîgilentul prefect al poliției, în virtutea principiului libertății presei. E foarte caracteristică această confiscare a unei reviste patrioțică nemților, într'o vreme când nici o singură gazetă patrioțică intereselor românești n'a fost confiscată, și când „*Ziua*“ d-lor Benning și Slavici a fost despăgubită de Poliție pentru geamurile pe cari le-au spart studenții...

În No. 3 al revistei găsim, între altele, și o listă a abonaților ziarului „*Ziua*“. Sunt numai nemți și oure!... Pentru cine a ajuns să-și cheltuiască energia directorul de odinioară al „*Tribunei*“ din Sibiu!...

„Să vorbim românește“. — Arbitrul eleganței române, d. Gr. Tăușanu dela „Diitorul“, scrie în obișnuita-i rubrică de „Note“ cu data de Marți. 18 August 1915, printre alte lucruri bune pe cari le citim cu plăcere, și următoarele rânduri pe cari le socotim cu desăvârșire greșite: „Ar fi nedrept a ostraciza din bunul românism pe aceia cari, prin o cultură îndelungată în țări străine, găsesse o mai comodă haină a gândurilor, în limbajul eizelat al frazei franceze“.

Intr'o societate care-și face o virtute din ignorarea limbii, a vieții, a tradițiilor și a rostului poporului propriu și care se simte fericită când se știe deosebită și prin limbă de acest neam, credem că cuvintele de mai sus ale d-lui Tăușanu sunt absolut ne la locul lor.

„Inainte“. — Ziarul marelui producător de cai, se bucură și de colaborarea, literară, a d-lui Victor Eftimiu, autorul „Ringalei“.

„Avântul cultural“. — Așa se cheamă liceul particular de domnișoare din „Prelungirea Popa-Nanu“ (București). Limba de predare a acestui liceu: germana, franceza și engleza. Profesori străini și români. (Vezi Universul din 16 August a. c.). Adevărat avânt cultural în capitala României. Păcat numai că el e antiromânește.

Doi refugiați fericiți. — În ziua de Sf. Maria s'au legat pentru totdeauna înaintea altarului bisericii Sfinților Voevozi din București doi refugiați: d-l Dr. Sebastian Bornemisa directorul revistei „Cosânzeana“ din Orăștie, cu d-șoara Marioara Moța, fiica părintelui Ioan Moța, directorul foii „Libertatea“, tot de acolo.

Acești doi refugiați sunt singurii refugiați fericiți. Dar fericirea lor va dura numai o lună, după care vor începe, ca și noi, aceeași viață grea de așteptare și de nesiguranță...

Culturale.

Un monument lui Vasile Alexandri. — Cu ocazia aniversării a 25 de ani de la moartea lui Vasile Alexandri, spre mormântul cărui se îndreaptă azi în pios pelerinaj atâtea personalități de seamă ale vieții noastre politice și artistice, d. D. G. Morțun, ministrul de interne, de numele cărui se leagă atâtea gesturi nobile și generoase, mai ales în așa zisa lume a artelor, a luat inițiativa deschiderii unei liste de subscripție publică, din produsul căreia, pe unele din piețele orașului Roman, se va eterniza în bronz, figura marelui nostru poet național.

Se știe că faimosul cuib în care privighetoarea de la Mireești, a trăit, a cântat și-și deapănă azi somnul de vece, se află la câțiva kilm., departe de orașul Roman.

Suntem siguri că la înălțătorul gest al d-lui V. G. Morțun se va asocia întreaga suflare a Românilor de pretutindeni și cu atât mai mult, fiul Romanului care datorese în primul rând acest omagiu postum marelui lor conjudețean.

Programul pelerinajului de la Mirecești.— Iași 21 August.— Iată programul pelerinajului de la Mirecești în linii generale:

La ora 10 dim. se va oficia la mormântul lui Vasile Alexandri un parastas, de către P. S. S. Episcopul Romanului, înconjurat de cler.

Vor urma apoi discursurile rostite de Episcopul Romanului, de I. G. Duca, ministrul Instrucțiunii Publice, Mihail Sadoveanu, din partea Teatrului Național din Iași, Octavian Goga din partea „Ligei Culturale“, Caton Teodorian din parte societății Scriitorilor, Mihail Cozdreanu din partea Presei din Iași, d-ra Olimpia Teodoru din partea societății culturale „Miron Costin“ din Roman, și ca reprezentant al autorităților din Roman.

Ofițerii și trupele garnizoanei din Roman vor lua parte la pelerinaj și vor defila în fața mormântului marelui poet.

Toți învățătorii și primarii din județul Roman, în costume naționale, vor asista la solemnitate. Deasemenea vor lua parte delegațiuni numeroase de țărani, în haine de sărbătoare.

Pentru ca pelerinii să găsească de mâncare, s'a instalat un restaurant în satul Mirecești.

Se vor găsi trăsuri la dispoziția lor la Roman și Mirecești.

Trenurile speciale vor pleca la înapoere la ora 3 jum. spre București și Iași.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

* * *

* „Societatea Scriitorilor Români“ va fi reprezentată la pelerinajul de Sâmbătă dela Mirecești prin d-nii: Caton Teodorian, vice-președinte, Cincinat Pavelescu, Ioan Minulescu, V. Demetrius, N. N. Beldiceanu, Al. T. Stamatiad. membrii.

Se va depune o coroană în aur, iar vice-președintele va rosti o scurtă cuvântare.

* * *

La serbările, ce se dau pentru comemorarea poetului V. Alexandri, va lua parte d. P. Iocusteanu ca reprezentant al direcției generale a Teatrelor și d. C. Nottara ca reprezentant al Artiștilor Teatrului Național din București.

† *Florica Manta.*—Ziarele din Transilvania ne aduc vestea morții domnișoarei Florica Manta, fiica preotului din Gura Râului, (lângă Săliște). A murit de febră tifoidă, contractată ca soră de caritate voluntară la spitalul militar din Sibiu.

A fost un suflet ales, devotat. Din primele zile ale războiului Florica Manta, în etate de 21 de ani, însoțită de o a doua soră, a ei, a plecat la Sibiu, ea să se înscrie soră de caritate. Aproape un an de zile a îngrijit acolo de soldații români veniți de pe câmpul de luptă, până când a căzut și ea jertfă. Odihnească-se în pace.

CASĂ FONDATĂ ÎN 1866

FURNIZORUL CURȚEI REGALE

EXPLOATĂRI PROPRII de PĂDURI de STEJAR și BRAD

MARE DEPOZIT DE CHERESTEA ȘI FIERARIE

ȘI PRIMA FABRICĂ ROMANEASCĂ PENTRU
INDUSTRIA LEMNULUI

GHEORGHE BARBULESCU
(PLOEȘTI)

CENTRALA:

CALEA CAMPINEI No. 64

FABRICA:

CALEA OILOR No. 114-118

FILIALA: VIA STELA, VALCA-CĂLUGĂREASCĂ

Raion special pentru Mobile și Tâmplărie în orice stil și de comandă

PARCHETE SPECIALE DE STEJAR

Gh. Ionescu & S. Rădulescu

Fost VASILE GHEORGHIU & C-nie

PLOEȘTI

MAGAZIN DE PIELARIE

FABRICA DE TABACARIE

și

EXPLOATĂRI DE PĂDURI

LEMNE DE FOC ȘI DE CONSTRUCȚIE

COLABORATORI:

Zaharia Bârsan, Sever Bocu, Dr. C. Bucşan, D. N. Ciotori, Iuliu Enescu, Aurel Esca, I. Al-George, Ion Moţa, Em. Panaitescu, Gh. Popp, Virgil Al. Popescu, N. I. Rusu, Iosif Schiopul, Dr. O. Ghibu, Gh. Stoica, I. U. Soricu, Oct. C. Tăslăuanu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Toate cererile de abonament, schimbările de adrese, reclamații asupra numerilor neprimite, plata abonamentelor se vor face la Administrația revistei: Craiova, Tipografia „Ramuri“, Str. Liceului No. 5.

ABONAMENTUL:

1 an — 10 lei

|

6 luni — 5 lei